

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Gender, ailə və demografiya məsələlərinin işıqlandırılması

Gender (cins) bərabərliyi ictimai həyatın siyasi, iqtisadi, mədəni və digər sahələrində kişi və qadınların bərabərliyini nəzərdə tutur. Azərbaycanda gender tendensiyasının başlamasının tarixi XIX əsrin ortalarından Azərbaycan qadınının savadlanması, sonra onun ictimai həyata xeyriyyəçi kimi qatılması ilə əlaqələndirilir.

1918-ci ildə Şərqdə yaradılan ilk respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti həm də Şərqdə, islam aləmində qadına seçmək və seçilmək hüququ verən ilk respublika kimi tarixə düşüb. Cümhuriyyət dövründə hüquqi təməli qoyulmuş gender bərabərliyi prinsipi Sovet dövrü ərzində həm hüquqi, həm də real baxımdan əksər hallarda həyata keçirilib. Qadınların kişilərlə bərabər azadlığı, hüququ, imkanı, qadın təhsili problemi hələni tapıb. Amma o dövrün ideologiyası istər-istəməz qadınların tam olaraq potensialının üzə çıxmasına müəyyən qədər mane olub.

Azərbaycanın Konstitusiyası da kişilərə və qadınlara eyni hüquqları verir

Azərbaycan müstəqilliyini yenidən bərpa etdikdən sonra qadınların da ictimai-siyasi həyatda fəaliyyətinin artmasına yol açıb. Bununla bağlı ölkədə dövlət səviyyəsində bir sıra qanun və qərarlar qəbul edilib. Azərbaycanın Konstitusiyası da kişilərə və qadınlara eyni hüquqları verir. Həmçinin Azərbaycan gender bərabərliyinin təmini üçün mühüm beynəlxalq konvensiyalara qoşulub. Azərbaycan 1995-ci ildə BMT-nin "Qadınlara Qarşı Ayrı-Seçkiliyin bütün növ formalarının ləğv edilməsi haqqında" Konvensiyasını ratifikasiya edib. 1979-cu ildə qəbul edilən, iki il sonra qüvvəyə minən konvensiyanın digər tərəflərindən fərqi ondadır ki, burada sadəcə cinsə görə fərqli yanaşmanın yox, qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğvi nəzərdə tutulub. Başqa sözlə, gender neytrallığı tələbinin əvəzinə, konvensiya qadınların bərabərsizliyinin saxlanılmasına xidmət edən hər hansı fəaliyyətə qadağa qoyub.

Demokratik inkişaf yolu seçən ölkələrdə digər sosial qruplar kimi, dövlətin idarə olunmasında qadınların iştirakının təmin olunmasına, dövlətin nüvəsi hesab olunan ailənin möhkəmlənməsinə və beləliklə,

ölkənin demografik tarazlığının qorunmasına xüsusi əhəmiyyət verilir.

Azərbaycanda qadınların hüquqlarını məhdudlaşdıran qanunlar yoxdur

Qadınların sosial və siyasi həyatda fəal iştirak etməsi, demokratikləşmə prosesinin əsas elementlərindən biri kimi ön plana çəkilib. Azərbaycanda bu sahədə vəziyyət olduqca qənaətbəxşdir. İstər qanunvericilik bazasının olması və qadınların qanunverici, icra, məhkəmə qurumlarında təmsilçiliyi və başqa amillər buna bariz nümunədir. Buna baxmayaraq, özlərinə feminizmi adını qoyan bir ovuc "qadın" tez-tez Bakının müxtəlif yerlərində etiraz aksiyaları keçirir. Xaricdən idarə olunan bu şəbəkənin aksiyaları məhz əcnəbi dairələrin nəzarəti altında olan KİV-lər, sosial şəbəkə səhifləri tərəfindən aktiv işıqlandırılır. Belə təəssürat yaradılır ki, güya Azərbaycanda gender bərabərsizliyi, qadınlara qarşı diskriminasiya mühiti hakimdir. Biz bilirik ki, feminizm hüquq bərabərliyini təbliğ edən ideologiya, xətdir. Lakin qeyd edək ki, feminizm kifayət qədər müxtəlif qollara malikdir. Məsələn, "çəhrayı feminizm", "məxməri feminizm", "radikal feminizm" kimi cərəyanlar var. Bizdə olan feministlərin hansı cərəyana aid olduğunu bilmir. Konstitusiyamızın 25-ci maddəsində bildirilir ki, qadın və kişi hüquqları bərabərdir. Bəs qadınların hüquqlarını məhdudlaşdıran qanunlar varmı? Əlbəttə ki, yox. Hətta ötən il qadın hüquqlarının müdafiəsi sahəsində müsbət dəyişikliklər olub, onlardan biri məişət zorakılığı, insan alveri, uşaq strategiyası ilə bağlı "Milli fəaliyyət planı"nın qəbulu idi. Ölkədə "Min illiyin Strategiyası" və yaxud "Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin Strategiyası" var, hansı ki, onlarda qadın məsələləri öz əksini tapıb. Bizdəki feministlər daha çox şüarlarında "İstanbul Konvensiyası"nın qəbul edilməsinin vacibliyi-

Gender məsələsini ailə dəyərlərimizin məhvinə yönəldən şübhəli "feminist" qadınlar...

ni qabardırlar.

KİV-də çalışanlar üçün gender bərabərliyinin təminatı ilə bağlı seminar və təlimlərin keçirilməsinə ehtiyac var

Şahidi olduq ki, Türkiyənin özü bu konvensiyadan imtina etmək cəhdi göstərdi. Həmçinin Polşada da bu hadisə baş verdi. Yeni kor-koranə hansısa konvensiyanı qəbul etmək olmur. Vətən müharibəsinə

qədər hökumət bununla bağlı geniş müzakirə aparırdı və onun təsdiqinə doğru gedilirdi. Lakin müharibə, pandemiya bu prosesi ləngitdi.

İstənilən aksiyanın müsbət tərəfləri var, ətrafında müzakirələr gedir, qadın hüquqları diqqət mərkəzinə gəlir. Lakin bizdəki feministlərin şüarları cəmiyyətin hissiyyətinə toxunur.

Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin olduğu, zorakılığın geniş yayıldığı, gender bərabərliyinin təmin edil-

məsi istiqamətində fəal iş aparılmayan ölkə və cəmiyyətlər uğursuzluğa düşür. Ölkəmizdə gender, ailə və demografiya məsələlərinin işıqlandırılmasına gəlincə, Milli Televiziya və Radio Şurasının rəsmisi bildirib ki, həftə ərzində sosial problemlərin həllinə yönələn 38 saat verilir. Bəzən hazırlanan materialların naşılığı, səthliliyi onu deməyə əsas verir ki, bu gün KİV-də çalışanlar üçün gender bərabərliyinin təminatı ilə bağlı seminar və təlimlərin keçirilmə-

sine ehtiyac var.

Eyni zamanda qadın hüquqları, gender məsələləri ilə məşğul olan QHT-lərlə medianın əməkdaşlığı güclənməli, gender bərabərliyinə mane olan mental dəyərlərə qarşı müxtəlif bölgələrdə təşkil olunan tədbirlərə mediada ciddi yer ayrılmalıdır.

Məhəmmədli QƏRİBLİ

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.